

De honderd talen in korte beeldverhalen

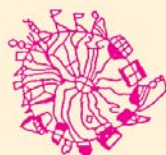
Verteld door begeleiders en
kinderen uit Reggio Emilia

Kinderdagverblijven en peuterspeelzalen van Reggio Emilia

Geautoriseerde vertaling van: *The Hundred Languages in Ministories. Told by Teachers and Children from Reggio Emilia* (2016). Davis Publications, Inc. Worcester, Massachusetts USA.

© oorspronkelijk uitgegeven in het Italiaans door de kinderdagverblijven en peuterspeelzalen van Reggio Emilia en Reggio Children s.r.l., Italië

SCUOLE E NIDI D'INFANZIA
Istituzione del
Comune di Reggio Emilia
REGGIO EMILIA APPROACH®

www.reggiochildren.it

Selectie en coördinatie van de beeldverhalen: Veà Vecchi.

De beeldverhalen zijn gedocumenteerd en ontworpen in Reggio Emilia tussen 1985 en 1994 in de volgende kindcentra: Arcobaleno, Cervi, Panda, Peter Pan en in de peuterspeelzalen: Diana, Gulliver, Neruda, La Villetta.

De foto's zijn gemaakt door: Simonetta Bottacini, Giuliana Campani, Mara Davoli, Alba Ferrari, Giovanni Piazza, Mirella Ruozi, Stefano Sturloni, Veà Vecchi.

Foto's en afbeeldingen van Reggio Children zijn met toestemming overgenomen.

De honderd talen in korte beeldverhalen

Verteld door begeleiders en kinderen uit Reggio Emilia

ISBN 978 90 8560 348 1

NUR 100 / THEMA YBL

© 2024 Uitgeverij SWP Amsterdam

Alle rechten voorbehouden. Tekst- en datamining niet toegestaan.

“Door ideeën in beelden weer te geven, begrijpen de kinderen dat ze door iets te maken kunnen communiceren. Dat is een heel bijzondere ontdekking voor ze, omdat ze erdoor leren dat wat ze doen begrijpelijk moet zijn. Naar onze mening zijn beeldverhalen eenvoudigere en duidelijkere hulpmiddelen dan woorden.”

Loris Malaguzzi

Zeker, de honderd is er wél!

Het kind
bestaat uit honderd.
Het kind heeft
honderd talen
honderd handen
honderd gedachten
honderd manieren van denken
van spelen, van spreken.
Honderd, altijd weer honderd
manieren van luisteren
verwonderen en liefhebben
honderd vreugden
om te zingen
en te begrijpen
honderd werelden
om te ontdekken
honderd werelden
om te verzinnen
honderd werelden
om te dromen.

Het kind heeft
honderd talen
(en nog honderd honderd honderd meer)
maar ze pakken er negenennegentig af.
De school en de samenleving
scheiden het hoofd van het lichaam.
Zij zeggen tegen het kind:
dat hij zonder handen moet denken
zonder hoofd moet handelen
moet luisteren en niet praten
moet begrijpen zonder vreugde
alleen met Pasen en Kerstmis
mag liefhebben en verwonderen.
Ze zeggen tegen het kind:
ik geef je de al ontdekte wereld
en van de honderd
pakken ze er negenennegentig af.
Ze zeggen tegen het kind:
dat werk en spel
realiteit en fantasie
wetenschap en verbeelding
hemel en aarde
verstand en droom
dingen zijn
die niet bij elkaar horen.

En dus vertellen ze het kind
dat de honderd er niet is.
Het kind zegt: Zeker, de honderd is er wél!

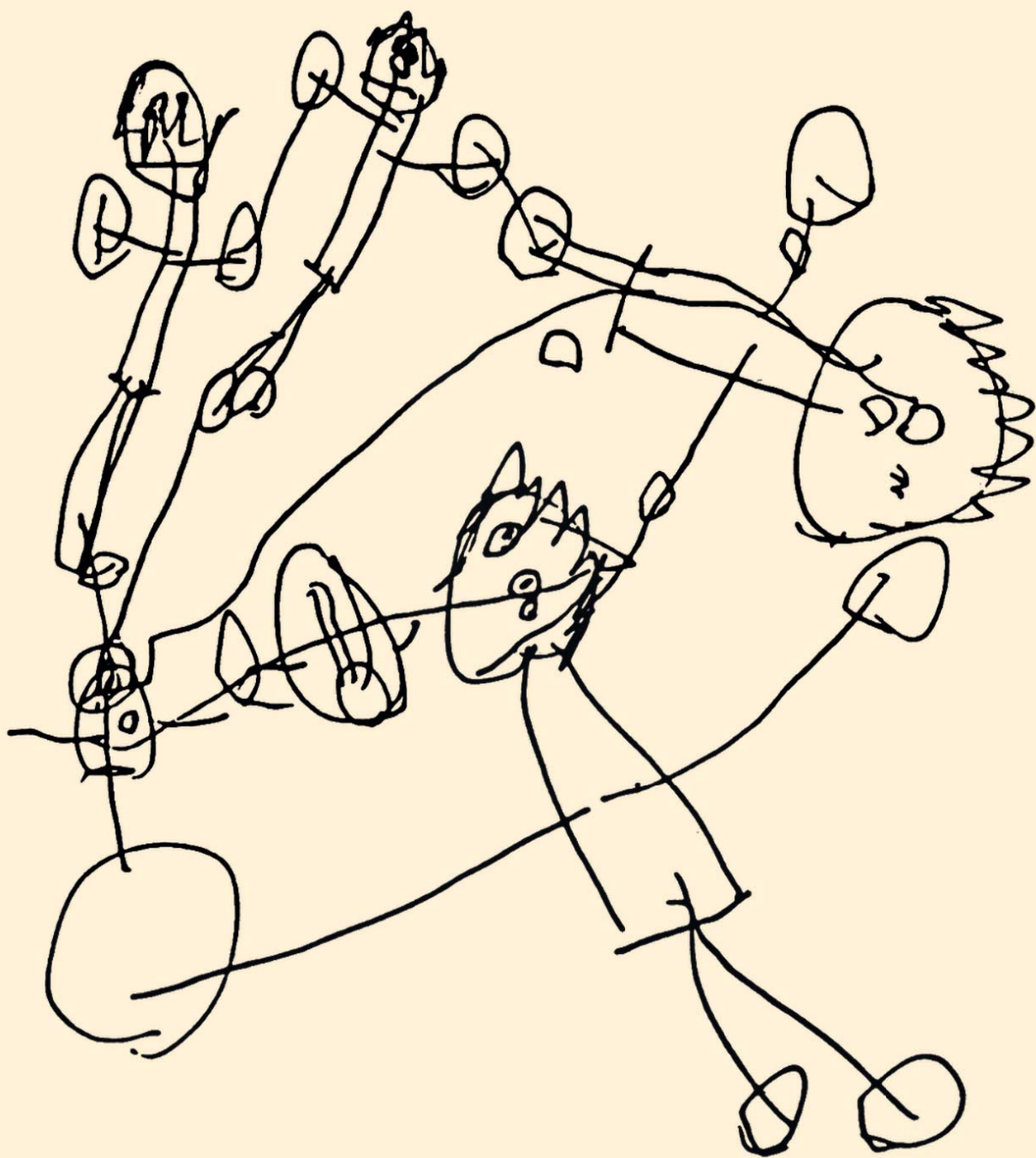
Loris Malaguzzi

Inhoud

Voorwoord	11
Inleiding	12
Korte beeldverhalen	15
Een ondersteunend en teder verslag	17

De honderd talen in korte beeldverhalen

De constructie van twee paardjes in klei	20	Het meetlint overgeschreven, uitgetekend en gereconstrueerd	68
Francesco en de papieren koker	26	De prijs van appels	72
De telefoon en de schoen	28	Gedachten over het berekenen van kosten	75
De kat en de regen	30	Portretten van vrienden	78
De wonderen van paars	32	De hemel zij dank	82
Giulia – Giulia's	33	De stabiliteit van stoelen	84
De zuilen van het Stadstheater	35	Stoelen met iemand erop	86
Het gesloten ruimteschip	39	Bruggen van klei bouwen	88
Het ruimteschip	41	Het onzichtbare zien	90
Een kompas voor twee Elisa's	45	Daniele en de draad	95
De truc van het vogeltje	47	Alice en de walvis	97
Veronderstellingen testen	52	Ontmoetingen tussen kinderen en bomen	98
Berichten – Lenen en ruilen	54	Zelfportretten in klei	102
Berichten	56	Hebben margrietjes een hart of hersenen?	104
Het lege postvakje	60	Kattenkwaad	108
Domme gans en ezel	62	Het zaadje van een kitten	111
De liefdesbrief	64	De zee wordt geboren uit de moedergolf	112
Samen leren	66		
Bibliografie	115		
Index	117		
<i>Alfabetische index van de beeldverhalen</i>	117		
<i>Index op onderwerp</i>	118		

Voorwoord

Carla Rinaldi, voorzitter van Reggio Children Loris Malaguzzi Foundation

Deze korte beeldverhalen, die onderdeel zijn van de geschiedenis en ervaringen van kinderen en leerkrachten in de Italiaanse stad Reggio Emilia, zijn het resultaat van het proces van luisteren en documenteren. De verhalen werden gedeeld met ouders en de vele opvoedprofessionals (pedagogen, onderwijskundigen, leerkrachten en pedagogisch medewerkers) die ons door de jaren heen hebben bezocht.

Door van het ene ervaringsgebied naar het andere te gaan kunnen kinderen uiting geven aan de theorieën die ze ontwikkelen of aanpassen om ze vervolgens door middel van expressieve communicatievormen weer te geven. Voorwaarde is dat ze in de gelegenheid zijn om dat in groepsverband te doen en ze de kans krijgen om te luisteren en gehoord te worden. Als de kinderen nieuwe concepten vormgeven, ontwikkelen ze deze tegelijkertijd. Vaak wordt een concept dat van de ene taal – het ene communicatiemiddel – naar de andere wordt overgezet duidelijker en beter gedefinieerd. De ervaring van het ontwikkelen van een concept met een ander communicatiemiddel levert niet alleen een andere versie van dat concept op, maar ook een verrijking ervan.

Het is de taak van leerkrachten om verschillen niet alleen tot uitdrukking te laten komen,

maar die ook door middel van uitwisselingen aan te moedigen. Op deze manier leert niet alleen het individuele kind hoe het moet leren, maar wordt de groep zich er ook van bewust een leerplek te zijn waar nieuwe elementen aan ideeën worden toegevoegd.

Naast het ondersteunen van en bemiddelen bij de kinderen, zal de leerkracht die goed kan luisteren, kijken, documenteren en deze processen kan interpreteren, haar potentieel als iemand die zelf leert benutten. Documentatie kan gezien worden als zichtbaar luisteren. Hierdoor kunnen de kinderen als groep en als individu naar elkaar kijken en luisteren tijdens het leerproces en door de leerprocessen van de kinderen te zien en te horen kunnen de leerkrachten leren hoe kinderen moeten begeleiden.

Deze korte beeldverhalen zijn het resultaat van een breed scala aan documentatie: video's, bandopnames, geschreven notities en natuurlijk foto's. Ze maken op een gefragmenteerde en subjectieve manier de leerprocessen en -strategieën zichtbaar die door elk kind en door de groep worden gebruikt. Ze faciliteren lezen, herbeleven en beoordelen: allemaal activiteiten die integraal deel uitmaken van kennisvergroting. Ze zijn essentieel om cognitieve processen en relaties tussen kinderen en volwassenen te kunnen begrijpen.

Inleiding

Amelia Gambetti en Lella Gandini, Reggio Children

De korte verhalen in dit boek zijn symbolisch voor het positieve en interactieve beeld van de kindertijd waarmee leerkrachten¹ in Reggio Emilia al jarenlang werken en dat opvoedprofessionals in verschillende andere landen in de wereld heeft geïnspireerd.

Veel van deze verhalen roepen verbazing en verwondering op, maar deze kinderen zijn niet uitzonderlijk begaafd; het betreft normale kinderen die zich gehoord en gerespecteerd voelen.

Kinderen hebben méér nodig dan opgevoed, onderwezen en beschermd te worden.

Het zijn gewone verhalen die een aaneenschakeling van handelingen laten zien. Ze helpen ons de complexe context te zien van aandachtig ergens mee bezig zijn en onderlinge relaties. De beeldverhalen maken de bijzondere ontwikkeling van het denkproces van kinderen zichtbaar.

Ze laten de lezer zien hoe leerkrachten naar kinderen kijken en luisteren door de lens van een camera, een instrument dat hen leert betekenisvolle momenten vast te leggen. Het zijn momenten zoals deze die helpen betekenis te geven aan het leven op school¹ en aan de gezamenlijke doelen van opvoeden en aan het leren leren.

Bovendien laten deze verhalen de rol van de volwassene zien die reflecteert op en investeert in de intelligentie van kinderen. Ze bieden hen situaties en materialen aan die het potentieel hebben om getransformeerd te worden. De leerkrachten verwachten positieve resultaten, maar omdat zich vaak onverwachte wendingen voordoen, worden de verwachtingen van de leerkrachten vaak overtroffen door het grote creatieve vermogen van de kinderen. Ze kunnen zich laten verrassen door de intensiteit van de relaties en interacties die de kinderen aangaan en ook door het ontstaan van metaforen als resultaat van de veranderingen die zijn voortgekomen uit de verbeelding van de kinderen.

De leerkrachten creëren samen een plezierige en positieve omgeving met veel verschillende materialen, die daardoor heel geschikt wordt om de kinderen en hun specifieke interesses te goed te kunnen bekijken en naar ze te luisteren. Door hier zo bewust mee om te gaan, krijgen de leerkrachten ideeën voor strategieën, keuzes die ze moeten maken en suggesties die ze kunnen doen. Tijdens het eigenlijke proces documenteren de leerkrachten wat er gebeurt, daarna interpreteren ze het en geven ze er betekenis aan door de situatie samen met de kinderen te evalueren. De leerkrachten verweven

¹ De 'scholen' van Reggio zijn voorzieningen (kindcentra) voor kinderen van 0 tot 6 jaar, wat bij ons kinderopvang, voorschool, peuterspeelzaal en groep 1-2 omvat. Dus waar staat leerkracht kan ook gelezen worden: pedagogisch medewerker of kleuterjuf/-meester.

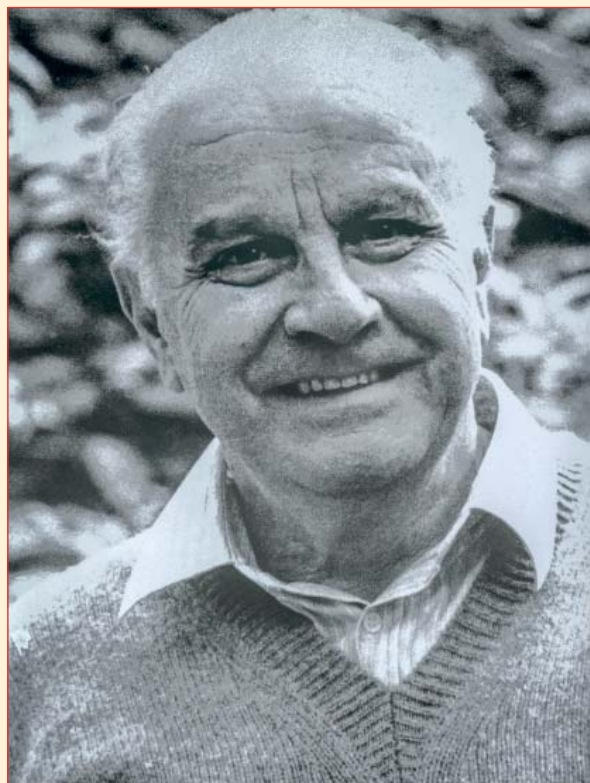

in feite het verkennen en het ontdekken van de kinderen in hun eigen werk.

Bij de communicatievormen die kinderen en volwassenen expliciet verkennen, zien we mogelijk aspecten van het leren die met elkaar verweven zijn. Voorbeelden hiervan zijn vormen van symbolische communicatie die de ontwikkeling van taal en schrijven ondersteunen; bewustzijn van hoeveelheid en gebruik van getallen; en uitbeelding van ruimte en leven in een ruimte door het gevoel te hebben erbij te horen. We zien bijvoorbeeld dat kinderen materialen van de ene plek naar de andere brengen, waardoor nieuwe interacties, dialogen en mogelijkheden ontstaan. We zien dat kinderen aspecten van de natuur bekijken en proberen wetenschappelijke ontwikkelingen te verklaren. En we zien ook dat ze zich heel vaak duidelijk betrokken voelen bij het oplossen van problemen.

Elk verhaal met elkaar opvolgende of overlappende acties biedt, zodra het gedocumenteerd is, mogelijkheden voor analyse en interpretatie. Dat is belangrijk voor het ontwikkelen van de competenties van leerkrachten en kinderen bij de keuze om door te gaan met een bepaalde ervaring of om juist nieuwe strategieën te bedenken.

Tijd is heel belangrijk. In deze verhalen zie je dat er in een omgeving zoals in dit boek wordt beschreven niemand haast maakt; je kunt onderzoeken, opbouwen, een probleem oplossen of gewoon genieten van momenten met elkaar.

Loris Malaguzzi (ca. 1990)

Leerkrachten gunnen kinderen de tijd en ze nemen ook zelf de tijd. Ze hebben de verantwoordelijkheid en het recht de tijd te nemen om te reflecteren op en vragen te stellen bij wat er gebeurt – en ook om met de kinderen te begrijpen welke gezamenlijke stappen er genomen moeten worden. Dit is allemaal onderdeel van een onderzoekersmentaliteit die processen van wederzijds bewustzijn wil verbinden en in gang zetten en het leren dat plaatsvindt op een authentieke en respectvolle manier wil beoordelen.

Door het plezier van leren en het geheel van wat kinderen denken en doen te documenteren, kunnen ouders erbij worden betrokken en het kan hen helpen de kracht van kinderen te begrijpen. Dit is essentieel, niet alleen voor de eigen kinderen, maar ook om ervoor te zorgen dat de ouders de educatieve ervaringen van alle kinderen in de school ondersteunen.

De constructie van twee paardjes in klei

Hoofdpersonen: Sabine (4,5 jaar) en Gloria (4 jaar en 5 maanden)

Samenvatting van een reconstructie in foto's: het kleien van twee paardjes, via een documentatietechniek achteraf, waarbij gebruik is gemaakt van de informatie uit de aantekeningen van de leerkracht tijdens het kleien, van een transcriptie van een audio-opname van de verbale taal en van de voltooide sculpturen.

De eindproducten zijn wat we normaal zien van het werk van kinderen. Maar kleine sculpturen zoals deze brengen veel problemen met zich mee, veel keuzes, woorden, interferenties, na-aperijen en voorvallen tijdens de construc-

tie. Het observeren en beschrijven van de constructieve processen van de kinderen door de leerkrachten is een veel voorkomende praktijk op de speelzalen en in de kleuterscholen in Reggio Emilia. We laten hier een klein voorbeeld zien dat duidelijk de vele elementen en aspecten toont die ons zouden ontgaan als we alleen het eindproduct zouden beoordelen. Het maakt ook duidelijk dat we de creativiteit gemakkelijker tegenkomen in het wordingsproces dan in het eindproduct.

1. Kleipaard van Sabina

2. Kleipaard van Gloria

3. Gloria begint twee kleine stukjes klei te rollen.

4.

5.

6. Het meisje zegt: "Ik maak een gespikkeld paard."

7.

8. "Ik maak hem met grote benen."

9. “Hij blijft niet staan. Hè, blijf nou staan!”

10. Het fragiele frame houdt het niet;
het valt uit elkaar,

11. ...en het meisje legt het paardje weer
op tafel en plet de vorm.

12. Door de stevige druk op de vorm verdwijnt
het oorspronkelijke paard: over blijft een sym-
bolische voorstelling van het paard, alleen zijn
horizontale vorm.